

KÜRESELLEŞME KARŞITLARI YA DA AŞAĞIDAN KÜRESELLEŞMECİLER, KİMLER? NE İSTİYORLAR?

Dr. Hayati BEŞİRLİ

Abstract

Various discussions on globalization focus on the direction of globalization and its results. In this process, many formations have been defined with the actions they exhibit. In the groups defined as globalization opposing, points of objects are on the form of globalization. However, when analyzing the wishes they express, it will be seen that such formations are for alternative globalization rather than globalization opposing formations. Those who oppose globalization, also known as alternative globalization supporters, make use of bottom up globalization concept as a concept expressing their viewpoints and express themselves as activists. Among such formations can be considered ATTAC, World Social Forum, Greenpeace.

Key Words: Globalization, Globalization from below, ATTAC , World Social Forum

80'li yılların başlarından itibaren tıptan, sinemaya kadar hemen hemen her alanda karşımıza küreselleşme kavramı çıkmakta ve kavram üzerine binlerle ifade edilebilecek açıklamalara rastlanmaktadır. Toplumlardaki hızlı değişim göz önünde bulundurulduğunda ve bu hızlı değişimin genişleyen boyutları düşünüldüğünde değişimi açıklayan yegane kavram olma özelliği küreselleşmeye yüklenmekte ve her olan küreselleşme çerçevesinde açıklanmaktadır.

Genel Olarak Küreselleşme

Kavram olarak küreselleşme hem dünyanın küçülmesine hem de bir bütün olarak dünya bilincinin güçlenmesine gönderme yapmaktadır(Robertson 1999:21). Gerçekten küreselleşme nedir? Neyi ifade etmektedir? Üzerinde herkesin mutabık olduğu bir tarifi yoktur. Bu durum kavramın hem mevcut durumu hem de belli bir süreci ifade etme iddiasında olmasından kaynaklanmaktadır. Durum böyle olunca bazen devam eden gelişmeler, bazen mevcut durum bazen de gelecekle ilgili tahminler tanımlamanın unsurları olarak ortaya çıkmaktadır (Koçdemir 1999:6).

Küreselleşmenin binlerce tanımı yapılmaktadır. Tanımlamalarda küreselleşme, genellikle zaman ve uzam etkileşimi şeklinde değerlendirilmektedir (Bauman 1999: 8). Böylece küreselleşme, uzak yerleşimleri birbirlerine yerel oluşumların millerce öteki oluşumlarla biçimlendiği yada bunun tam tersinin söz konusu olduğu yollarla bağlayan dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması süreci olarak görülmektedir (Giddens 1998:66).Bu anlamda küreselleşme hem

dünyanın küçülmesine hem de bütün olarak dünya bilincinin güçlenmesine gönderme yapmaktadır (Robertson:1999:21)

Sosyalist yaklaşımda ise küreselleşme yeni bir terim olmakla beraber köklerinin sömürgecilik tarihine kadar uzanan bir süreçte yer aldığı belirtilmektedir. Bu yaklaşımda çağdaş küreselleşme daha önceki küreselleşme dönemlerinin bir çok özelliğini içinde barındırmaktadır. İtici güçler, emperyal devlet ve uluslar arası finans kurumları tarafından desteklenen çok uluslu şirket ve bankalarda yoğunlaşmaktadır. Bu yaklaşımda önemli olan şey sermaye ve metaların, özellikle finans sektörünün gelişmesinin ayırt edici özelliğidir (Petras 2002:10; Ellwood 2002 :15).

Küreselleşmenin boyutları genel olarak; kapitalist dünya ekonomisi, ulus-devlet sistemi, askeri dünya düzeni olarak belirmektedir. Ticari kuruluşlar özellikle ulus aşırı şirketlerin kendi ülkelerindeki ve bir başka ülkedeki siyasal otoriteleri etkileme gücü, ulus-devletin sınırları, askeri ittifaklar ve savaşın kendisi bu kapsamda önemli faktörler olarak değerlendirilmektedir. Küreselleşmeye karşı gerek olumlu gerekse olumsuz yaklaşımlar bu çerçevede belirmektedir. Küreselleşmeye bakışlar çok çeşitli olmakla beraber, üç temel grup içinde özetlenebilmektedir. Bir grup tartışmacı, küreselleşmeyi yalnızca öne çıkan verilerle ortaya koymak, bunu büyük ölçüde teknolojik gelişmelere bağlamak gibi bir yaklaşımı benimsemektedir. “Teknolojik gerçekçi” diyebileceğimiz bu grup, teknoloji gibi küreselleşmeyi de adeta kendiliğinden ortaya çıkan yansız bir gelişme olarak takdim etmektedir. Onlara göre bilgisayar ağırlıklı teknolojiler, kolaylaşan bilgi aktarımı ve iletişim, ucuzlayan ulaşım hep birlikte sermaye dolaşımını kolaylaştırmakta, şirketlerin küresel düzeyde bir üretim ağı kurmasına yol açmaktadır ve de artan iletişim sayesinde “küresel köyde” benzer yaşam ve tüketim alışkanlıkları kazanılmaktadır. Başka bir tartışmacı grubu küreselleşmeyi “piyasanın mantığına” bağlamaktadır. Piyasacı neo-liberal görüşe göre, hızlanan teknoloji ve artan üretim piyasaların dış açılmasını gerektirdi ve 1970 ortalarından bu yana ülkeler bu pazar mantığına uyarak ticareti serbestleştirmenin gerekleri doğrultusunda davranmaya başlamışlardır. Bu nedenle 1945 sonrasında ve Bretten Woods Anlaşması’nın (1944) ulusal devletlere belirli bir otonomi bırakan sistemi içinde ulusal paranın korunması ve ithal ikameci politikalarla ulusal kalkınmanın sağlanması gibi önceliklerden, dış pazara açık büyüme eksenli bir ekonomi anlayışına geçilmiştir. Bunun için korumacı politikalar kalktı, dış ticaret teşvik edildi, para piyasaları serbestleştirilmiş ve kısaca iç pazar ve talep yönlü politikalardan dış pazar ve arz yönlü politikalara geçmek elzem olmuştur. Onlar için dış pazarları daha yakına getirmek ve daha kullanılabilir yapmak gerekmiş; bunu da neo-liberal bir anlayışla ve küreselleşme yoluyla yapmak mümkün olmuştur. Üçüncü grup tartışmacı küreselleşmeyi hem yeni bulmamakta, hem de bu süreci kapitalizmin mantığı ve işleyişine bağlamaktadır. Neo-marksist yaklaşımın tezi bu noktadadır. Bu yaklaşım içinde, küreselleşmenin en az 500 yıl önce keşif gezileriyle başladığı ve arkasındaki emperyal gücün desteğiyle daha o zamandan kapitalizme dayalı bir ekonomik-sistem kurduğu ileri sürülmektedir. Bugün de küreselleşme, kapitalizmin gelişmesi, yayılması ve derinleşmesi anlamını taşımaktadır. Örneğin 19. Yüzyılda İngiltere’nin bir dünya imparatorluğu olmasıyla 20. Yüzyılda ABD’nin dünyada kazandığı ekonomik ve siyasal güç aynı mantığı

taşımakta, geçmişteki sömürge imparatorluğu ile bugün ABD'nin siyasal ve ekonomik imparatorluğu arasında sermayenin belirleyici gücü açısından önemli bir fark bulunmamaktadır. Bu nedenle 20. yüzyılın sonlarında hız kazanan küreselleşme sürecinin gerisindeki temel dürtü de, sınırlı bir dünya ticareti içinde sermaye birikimi sorunu yaşayan kapitalizmin pazarı ve tekelleri genişletme ihtiyacıdır. Örneğin İngiltere'nin dünya ticareti içindeki payı 1870'de % 24 iken 1938'de % 14 olmuştur; bunun gibi ABD'nin de 1950'deki payı % 18.3 iken 1980'de % 13.4'e düşmüştür. 1950 sonrasında ABD gerçekten hem ulusal gelir, hem askeri harcamalar, hem de endüstriyel üretim açısından dünyada en büyük ve güçlü ülke konumundadır. Öte yandan bugün de artan dünya ticaretine ve gelişen ekonomik ilişkilere karşın, iki kutuplu dünya gerçeği kendini korumakta, hatta dünyadaki gelir eşitsizliği daha da artmış görünmektedir. Örneğin bugün de dünyanın % 20'lik nüfusu üretimin % 85'ine sahiptir ve 1870 ile 1985 arasındaki dönemde en zengin ile en fakir ülkeler arasında kişi başına düşen gelir açısından fark en az altı kat daha artmış bulunmaktadır. Kısacası kapitalizmin gelişmesiyle yeryüzünde hep ekonomik açıdan bir eşitsizlik ve üstünlük, hatta bir hegemonya söz konusu olmuştur, merkez-çevre ayrımı yaratılmış ve büyümektedir; üstelik bu katmanlaşma kapitalizmin gelişmesi için de şarttır (Koray 2003: <http://www.stratejik.yildiz.edu.tr/giris1.htm>, Hardt ve Negri 2002:191-197; Eroğlu 2003:35-42).

Yeni Bir Kavram: Aşağıdan Küreselleşme

Küreselleşme ile ilgili çalışmalar incelendiğinde karşımıza sık kullanılan, önemli bir kavram olarak "aşağıdan küreselleşme kavramı" çıkmaktadır. Aşağıdan küreselleşme kavramı küreselleşmeye alternatif bir yaklaşım olarak ileri sürülmekte ve bu hareketin mensupları kendilerini "aktivist" olarak ifade etmektedirler Bu kavramın neyi ifade ettiğini kısaca açıklamak faydalı olacaktır.

"Yukarıdan küreselleşme" ve "aşağıdan küreselleşme" kavramları Folk tarafından icat edilmiştir. Kavram basılı olarak ilk defa Brecher, Childs ve Cutler'in editörlüğünü gerçekleştirdiği "Global Vision: Beyond The New World Order" (1993) adlı çalışmada yer almıştır. Tanımlamalarda "yukarıdan küreselleşme" olarak ifade edilen mevcut küreselleşme durumu şirketlerin, pazarların ve seçkinlerin küreselleşmesi olarak kabul edilmektedir. Bu küreselleşme ekonomistler, şirket yöneticileri ve dünyanın zengin uluslarının liderleri tarafından işçilerin, cemaatlerin ve ülkelerin tamamının, hareket halindeki sermayeyi çekmek için iş gücü maliyetin, sosyal ve çevre ile ilgili harcamaları düşürmeye zorladığı yıkıcı bir rekabeti destekleyen "sıfır noktaya doğru bir yarış" olarak ifade edilmektedir. Bu sıfır noktaya doğru yarış beraberinde fakirleşme, büyüyen eşitsizlik, istikrarsız ekonomik dalgalanma, demokrasinin kapsamının daralmasının ve çevrenin zarar görmesini getirmektedir. Yukarıdan küreselleşmeye dünyanın dört bir yanından taban hareketlerinde yer alan insanların, küreselleşme sürecinde kendi ihtiyaçlarını ve çıkarlarının dayatmak üzere birleştikleri süreç ise aşağıdan küreselleşme olarak ifade edilmektedir. Aşağıdan küreselleşme yukarıdan küreselleşmeye karşı doğan kitlesel bir hareket olarak tanımlanmaktadır (Brecher 2002:9-31).

Aktivistler aşağıdan küreselleşme hareketini kitlesel bir hareket olarak ifade etmekte, kitlesel harekete katılanların birbirinden farklı amaçlara sahip olduklarını ileri sürmektedirler. Aşağıdan küreselleşme hareketi katılımcılarını bir araya getiren ortak amaç karşı-olma temelinde şekillenmektedir. Aşağıdan küreselleşme çelişkili bir hareket olarak görülmekte karşı-olma temelinde birleşmenin bazen de birbirlerine de karşı olmayı beraberinde getirdiği ifade edilmekte birbirlerine karşı olumsuz referansları olan bir çok grubun bir arada bulunduğu ifade edilmektedir.

Küreselleşmeye Karşı Duruşlar!

Cenova'da gerçekleştirdikleri eylemler ile gündeme gelen küreselleşme karşıtı hareketler birden dünya gündemine oturmuştur. Mevcut siyasal yönetimler tarafından pek fark edilmeden daha doksanlı yılların ilk yarısında oluşmaya başlayan bu hareket internet sayesinde sosyal hareket niteliğine bürünmüştür. Çevre grupları, üçüncü dünya örgütleri, insan hakları örgütleri ve sendikalardan oluşan, birbirine sıkı bir şekilde bağlı olmayan bu koalisyon, kamusal ve ekonomik alandaki güç eşitsizliğine ve demokrasinin uluslar arası kurumlar tarafından sömürülmesine dikkat çekmeyi amaçladığını ifade etmiştir. Bu süreç siyasetçilerin ve medyanın gelişimini neredeyse hiç fark etmediği bir süreçtir (Grefe 2003: 10). Çalışmamızda uluslar arası alanda faaliyet gösteren doğru olamamakla beraber küreselleşme karşıtı olarak tanımlanan uluslar arası oluşumlar ve bu oluşumların temel yaklaşımları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

a. Yurttaşlarla Dayanışma Amacıyla Finans İşletmelerinin Vergilendirilmesi Derneği (ATTAC)

Yurttaşlarla Dayanışma Amacıyla Finans İşletmelerinin Vergilendirilmesi Derneği (ATTAC) 3 Haziran 1998 de kurulmuştur. Başlangıçta Fransa'da kurulan örgüt Fransa'da üye kayıt etmeye 1998 yılının Ekim ayında kuruluşunun Le Monde Diplomatique de resmen açıklanmasıyla başlamıştır. Başlangıç yıllarında 3500 üyesi olan örgütün 2003 yılında 30 bin üyesi olduğu belirtilmektedir. Küreselleşme karşıtı olarak, tam adı "Association pour une taxation Financieres pour l'aide aux Citoyens" olan ATTAC hızlı genişlemiş özellikle Avrupa, Kanada Senegal ve Brezilya'da bu tür örgütlenmeler ortaya çıkmıştır. Cenova' da ki gösterilerde 200 bin göstericinin büyük bölümünü ATTAC harekete geçirmiştir (Grefe 2003:15). ATTAC'ın İngiltere'de şubesinin bulunmadığı belirtilmekte bunun nedeni olarak ta ülkede çok önemli sivil toplum örgütlerinin varlığına-özellikle de Sosyalist İşçi Partisi'nin (SWP) etkin olduğu Globalise Resistance(Direnışı Küreselleştir) platformuna-dayandırılmaktadır (Şensever 2003:122-123).

ATTAC mensupları yukarıdan küreselleşme olarak ifade ettikleri mevcut küreselleşmeyi ekonominin sadece kazancı ön planda tuttuğu bir unsur olarak görmekte, neo-liberalizmi baskın tutan ve sadece kazanç çıkarlarını gözetken, küreselleşmenin bugünkü şeklini ret ettiğini bunun yerine sosyal hakların, siyasi, ekonomik ve sosyal insan haklarının, demokrasinin ve çevreye saygılı ticaretin küreselleşmesini benimsediğini belirtmektedir. ATTAC aynı zamanda ırkçılığa, anti-semitizme, yabancı düşmanlığına, şovenizme ve benzere fikirlere karşı olduğunu

belirtmekte ve aynı şekilde şiddeti siyasal bir araç olarak benimseyenlerle de karşılaşmadığını ifade etmektedir (Grefe 2003:121).

ATTAC mücadele alanını “piyasaların diktatörlüğüne” karşı mücadele olarak en geniş cephede tanımlamakta, neo-liberalizme karşı her mücadelenin içinde ve küresel düzenin hakim olduğu her yerde olacağını belirtmektedir. ATTAC küreselleşme karşıtı bir grup olarak tek odak olma gayretinde olmadığı yerel ATTAC grupları aracılığı ile bünyesinde bir çok radikal grupları faaliyetlerini gerçekleştirdiği görülmektedir. ATTAC, bünyelerin de yer alan ve şiddet içeren tahripkar eylemlerde ön plana çıkan radikal küçük grupların varlıkları için şu açıklamada bulunmaktadır: “Kültürünün esaslı şu ilkeye dayandırmaktadır: Sadece uzlaşabileceğimiz şeyleri yaparız; uzlaşamadıklarımızı yapmayız yada en azından beraber yapmayız. ATTAC çemberin içine alır, çemberin dışına itmez.” (Şensever 2003:131; Grefe 2003:121-122).

11-12 Aralık 1998 tarihinde gerçekleşen uluslar arası ATTAC toplantısında oluşum amaçlarını “demokrasinin finans dünyasına kaptırdığı alanı yeniden fethetmek, yatırımlar ve ticaret “hakları” bahanesiyle ulusal egemenlik haklarından vazgeçilmesine karşı çıkmak, ve küresel düzeyde demokratik bir alan yaratılması “olarak belirtmiştir. ATTAC’ın uluslar arası düzeyde mücadele alanlarını ise şu şekilde belirtmiştir (Şensever 2003:131):

“Uluslar arası spekülasyonu zorlaştırmak,
Sermayenin vergilendirilmesi ve vergi cennetlerinin cezalandırılması,
Emeklilik fonlarının yaygınlaştırılmasının önlenmesi,
Neo-liberal küreselleşmenin yarattığı soy yıkım,
Bağımlı ülkelere yatırımların şeffaflaştırılması,
Dünyanın her bir yanında zenginler ile yoksullar arasındaki uçurumun derinleşmesi,
Kültürün dünya ölçüsünde aynılaştırılması,
Yoksul ülkeler üzerindeki borç yükü,
Çok uluslu şirketlerin dünya üzerindeki egemenlikleri,
Başta sağlık ve eğitim olmak üzere, en temel kamu hizmetlerinin ticarileştirilmesi.

Tarifeler ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT), Hizmet Ticareti Genel Anlaşması(GATS) yada Çok Tarafli Yatırım Anlaşması (MAI) gibi uluslara arası anlaşmaların yoksul ülkeler için ifade ettiği tehdidi gözler önüne sermek,

Yaşam üzerinde patent uygulamalarına son vermek,
Kar için yok edilmekte olan çevrenin korunması,
IMF, DTÖ, Dünya Bankası gibi uluslara arası kurumların yoksullara karşı yıkıcı politikalarının açığa çıkarılması”

ATTAC ortak hareket eden radikal gruplar, kendi talepleriyle pek uğraşmak istenmeyenler tarafından genellikle küreselleşme karşıtları olarak adlandırılıp saf dışı bırakılmak istenmekte oysa küreselleşmeyi eleştirmekte, küresel kurumların insanlığın birlikte gelişmesi için kuralları belirleyecek şekilde demokratikleşmesini talep etmektedirler (Grefe 2003 :16).

b) Sosyal Forumlar

Alternatif bir küreselleşmeyi savunan oluşumlar içinde önemli bir varlık olarak dünya genelinde bir çok sivil toplum kuruluşlarının ortak örgütlenmesi olan sosyal forumlar görülmektedir. Sosyal forumlar dünyanın çeşitli bölgelerinde toplanmakta ve gerçekleştirdikleri eylemlerle mevcut küreselleşmeye ve bunun unsurları olarak gördükleri kurumlara karşı eylemler gerçekleştirmektedirler.

Dünya Sosyal Forumu (DSF) birkaç kişinin fikri olarak geliştiği ifade edilmekte bu düşüncenin gelişmesini sağlayan, neo-liberal mücadelelerden farklılaştıran MAI ye karşı verilen uluslar arası mücadele, Seattle'da Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) karşı eylemler ve ATTAC örgütlenmesi olduğu belirtilmektedir.

Brezilyalı neo-liberalizm karşıtı bireyler ve aktivistler etkili olan protesto hareketleri aşma üzerinde vurguda bulunarak alternatif bir küreselleşme hareketi-aşağıdan küreselleşme-hareketinin gerekliliğinden hareket ederek dünya ölçeğinde neo-liberalizmle mücadele eden tüm sosyal hareketlerin katılabileceği bir oluşum düşünülmüştür. Grajew tarafından dile getirilen bu girişim Whitaker ve Le Monde Diplomatique'in yayıncısı ve ATTAC'ın kurucularından Cassen'in birlikteliğinde gerçekleştirilmiştir. Birlikteliğin oluşumu için Dünya Ticaret Örgütü'ne karşı olarak Brezilya da toplantı yapılması düşünülmüş bu amaçla 28 Şubat 2000'de Sao Paulo' da ilk girişimi başlatmak amacıyla sekiz örgütün delegeleri bir araya gelmiştir. Bu toplantıda Dünya Sosyal Forumu'nun düzenlenmesi doğrultusunda "işbirliği anlaşması" imzalanmıştır. Bu anlaşmaya göre ilk forumun 5-30 Ocak 2001'de Davos'a paralel olarak Porto Alegre da düzenlenmesi planlanmıştır. Birinci DSF 25 Ocak 2001 tarihinde 4 bin kişinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Forumda toplantılar dört başlık altında gerçekleştirildiği belirtilmektedir.

1. Zenginliğin üretimi ve toplumsal yeniden üretim,
2. Kaynaklara erişim ve engeller,
3. Sivil toplum ve kamusal alan,
4. Siyasal erk ve yeni toplumda etik.

Çeşitli toplantıların düzenlendiği aynı sıra forumda farklı ülkelerden parlamenterlerin katıldığı Dünya Parlamenterler Forumu, 104 muhalif yargıcın katıldığı Dünya Yargıçlar Forumu ve Porto Alegre Dünya Yerel Yönetimler Forumu gerçekleşmiştir. 25-30 Ocak 2001 tarihlerinde Porto Alegre' de düzenlenen Dünya Sosyal Forumu'nu (DSF) tasarlayan ve örgütleyen Brezilya Organizasyonlar Komitesi, Forumun sonuçlarını ve ortaya çıkardığı beklentileri gözden geçirdikten sonra bu girişimin devamına sağlayacak ilkelerin yazılmasının gerekli olduğuna karar vermiştir. Bu süreç içinde yer almak ve DSF' nin yeni biçimlerini örgütlemek isteyen herkesin kabul etmesi istenen bu ilkeler, Porto Alegre Forumu'nda alınan kararların toplamıdır. İstanbul Sosyal Forumu Girişimi de bu ilkeleri temel alarak faaliyet sürdürmeyi amaçladığını belirtmektedir([http:// www.geocities. com/sosyalforum/ dosya/sosyal. htm](http://www.geocities.com/sosyalforum/dosya/sosyal.htm)).

İkinci DSF 31 Ocak-5 Şubat 2002 tarihleri arasında Porto Alegre'de düzenlenmiştir. Katılımcı sayısı konusunda farklı kaynaklarda farklı sayılara ulaşılmakta, bazı kaynaklarda bu sayı 50 bin olarak ifade edilirken bazı kaynaklarda ise 70 bin olarak ifade edilmektedir. DSF enternasyonalizmi temel alan küresel dayanışma ve küresel dayanışmanın merkezi olduğunu ileri sürmektedir. İkinci

Dünya Sosyal Forumu' da (DSF) Ocak 2002'de Brezilya'nın Porto Alegre kentinde toplanmıştır. Forum oluşumunun amacını, İnsanları kâr kaygısının önüne koyan bir dünya isteyen, ırkçılığa ve savaşa karşı çıkan, gelişen küresel hareket için bir odak noktası olarak belirtilmektedir.

Üçüncü Porto Alegre forumunun açılışındaki mitinge 40 bin kişi katılmış DSF süresince 1300' e yakın seminer ve atölye ve genel forumun yanı sıra çeşitli başlıklar altında forumlar düzenlenmiştir. Tartışma konuları ile ilgili olan beş ana başlık şunlardır (Şensever 2003:45-60):

1. Demokratik ve sürdürülebilir kalkınma
2. İnkeler ve değerler, insan hakları, çeşitlilik ve eşitlik,
3. Medya, kültür ve karşı-hegomanya.
4. Siyasi erk, sivil toplum ve demokrasi.
5. Demokratik dünya düzeni, militarizme karşı mücadele ve barışı savunmak.

Üçüncü DSF 27 Ocak 2003 günü sona savaşa karşı barış yürüyüşü ile sonra ermiştir. 2003 tarihine kadar düzenlenen sosyal forumlarla ilgili olarak foruma katılan delege sayıları, düzenlenen etkinlik çeşitleri ve sayıları, örgüt sayıları, gerçekleştirilen atölye ve seminer sayıları, toplam katılımcı sayıları hakkında istatistik bilgi <http://www.forumsocialmundial.or.br> web adresinden temin edilebilir.

Gerek DSF gerekse Avrupa Sosyal Forumu veya Akdeniz Sosyal Formu gibi kıtasal ve tematik sosyal forumların örgütlenme sürecinde belirli bir model yoktur. Örgütlenme geleneklere ve örgütlenmenin gerçekleştiği coğrafyadaki sosyal hareketlerin dinamikleri ve gücüne göre şekillenmektedir. Burada DSF'nin örgütlenme modelini ortaya oysak olursak DSF'nin işleyişi içinde üç organın olduğu ifade edilmektedir. Bu organlar

- a. Uluslar Arası Konsey
- b. Brezilya Örgütlenme Komitesi
- c. Ulusal Seferberlik Komiteleri şeklinde biçimlenmektedir.

Uluslar Arası Konsey DSF'nin stratejik olarak alacağı yön konusunda belirleyici unsurdur. Bu konseyin 2002 yılında 113 üyeden oluştuğu belirtilmektedir. Konsey kendi sorumluluklarını DSF'nin gelişmesi ve genişlemesi, DSF'nin stratejilerini belirlemek, uluslar arası kampanyalar düzenlemek, inisiyatifler, mücadeleler ve diğer etkinliklerle ilişkileri sürdürmek, DSF'nin toplantılarının tanıtımını yapmak ve desteklemek, kendi ülkelerinde komitelerin kurulmasını sağlamak ve desteklemek olarak ifade etmektedir. Ulusal Seferberlik Komiteleri ise ulusal ve yerel forumlar olup Uluslar Arası Komitenin kararlarına tabi DSF'ye ve diğer sosyal forumlara yerel düzeyde örgütleyici konumdadır. Ulusal sosyal forumda UK'nin onayını alarak sürecin resmi, yerel temsilcisi konumunu alabilmektedirler.

DSF aktivistleri nasıl bir dünya istemektedir? Bu sorunun cevabını bulmak oldukça zordur. Bu hareket içinde tartışılan bir sorun olarak görülmektedir. Karşı olunan şeylerin yerine nelerin konulacağı, vizyon ve programa sahip olunmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Vizyon ve programın olmaması "Oysa küresel direniş hareketi bir örgüt ve federatif bir yapı değil. Böylesine bir yaklaşım bizi aramızdaki ayrılıkların altını çizileceği, içe dönük tartışmalara sürükler. Elbette bu hedefler konusunda tartışmalar yapılmayacak anlamına gelmiyor" şeklinde

belirtilmektedir (Şensever 2003:107). Sosyal forumların istekleri konusundaki bilgilerimizi daha çok çeşitli yerel sosyal forumları çağrılarında ve DSF bildirilerinden edinmekteyiz.

İkinci Porto Alegre sosyal hareketler çağrısında DSF mücadelesinin amacını,

a) Demokrasi: insanların kendi hükümetlerinin kararlarını, özellikle de uluslararası kurumlarla ilişkilerdeki kararlarını bilme ve eleştirme hakkı vardır. Dış borç ve tazminatların iptali,

b) Spekülatif faaliyetlere karşı: Tobin vergisi gibi özel vergilerin koyulmasını ve vergi cennetlerinin ortadan kaldırılması,

c) Bilgi hakkı,

d) Kadın hakları, şiddet, sömürü ve yoksulluktan kurtuluş,

e) Savaş ve militarizme karşı, yabancı askeri üs ve müdahalelere karşı, şiddetin sistematik olarak arttırılmasına karşı; müzakerelere ve şiddet içermeyen çözüm yöntemlerine ayrıcalık tanıyoruz. Bütün insanların, sivil toplumdan bağımsız aktörlerin katıldığı uluslararası uzlaştırıcı talep etme hakkı,

f) Gençlerin hakları, parasız eğitim ve sosyal özerklik haklarını ve zorunlu askeri hizmetin kaldırılması,

g) Bütün halkların özellikle yerli halk/toplumların kendi kaderini tayin etme hakkı,

Cenova olaylarından aklımızda kalan önemli bir unsurda eylemlerdeki şiddet görüntüleridir. DSF mensupları kendilerinin ilkesel olarak şiddete karşı olduklarını belirtmektedirler. Bu anlamda DSF'nin ilkelerinin dokuzuncu maddesinin "Siyasi parti temsilcileri veya askeri örgütler foruma katılamaz." şeklinde ifade edildiğini belirtmektedirler. Şiddet konusunun sosyal forum hareketi içinde tartışıldığı belirtilerek tartışma düzeyleri olarak; şiddetin ilkesel olarak red edilmesi, 11 Eylül saldırısıyla birlikte Bush'un başlattığı "teröre karşı savaş" bağlamında, geniş anlamda emperyalist hegomanya mücadelesinin aracı olarak şiddet, sosyal forum hareketine yönelmiş devlet şiddeti, sosyal forum hareketinde yer alan şiddet taktik olarak benimseyen bazı grupların şiddeti bir araç olarak kullanıp kullanamayacağı sorunu, medyanın sosyal forum hareketinin eylemlerinde ortaya çıkan şiddete karşı tutumları olarak ifade edilmektedir. Ancak Avrupa'daki bir çok sosyal forum hareketi içinde şiddetin yoğun olarak kullanılması bunlar içinde çeşitli ayrılıkçı örgütlerin yer alması ise farklı bir boyut oluşturmaktadır. (Şensever 2003:174).

Şiddet kullanımı konusunda bazı eylemciler şiddetin taktik olarak kullanıldığını ifade etmektedirler. bunun kabulü de eylemsel çeşitliliği arttırmıştır. Bunun çözümü yine organizasyon içinde çatışmayı engellemiştir. "Avrupa'da eylemciler, şiddet içeren ve şiddet içermeyen protesto biçimleri sorununu, her grup için ayrı renkte bir yürüme güzergahı belirlemek yoluyla taktiklerdeki farklılıkları bağdaştıracak başarılı bir şekilde halettirler. Örneğin mavi grup militandı kendi güzergahına sahipti, militan olmayan pembe grup ise başka güzergaha sahipti. Bir grup molotof kokteyli atarken diğeri samba çalıyordu. farklı gruplar sonuçta birbirlerini tamamladılar. Tabiki hâlâ anlaşmazlıklar vardı ama göreceli olarak alt düzeydeydi, çünkü kimse kimsenin taktiği onaylanmasa bile engellenmedi." (Welton 2004:63)

Sosyal forumlar örgütlenmesi olarak Türkiye'de 2002 yılında İSF (İstanbul Sosyal Forumu) kurma çağrısı yapılmıştır çağrıda oluşumun amacı aşağıdaki şekil de ifade edilmektedir.

“Sizi İstanbul'da kurulmasını amaçladığımız sosyal forum sürecine katılmaya çağırıyor ve birlikte İstanbul Sosyal Forumu'nu inşa etmeyi umuyoruz. Porto Alegre'de benimsenen ve ekte yer alan, Sosyal Hareketler Çağrısı ve Dünya Sosyal Forumu İlkeleri ASF ve İSF Girişimi için genel bir referans noktası oluşturmaktadır. İSF Girişimi ayrıca önüne Avrupa Sosyal Forumu'nu inşa etmeyi koymaktadır. İSF Girişimi'ne katılarak ASF'yi Türkiye'de inşa eden bir ağın parçası olabilir; işyerinizde, şehrinizde veya kendi grubunuz içinde etkinlikler düzenleyebilir, Floransa'ya gidişi organize edebilir, küreselleşme karşıtı bir dünya hareketinin parçası olabilir ve İstanbul Sosyal Forumu'nu biçimlendirebilirsiniz” ([http:// www.geocities.com/sosyalforum/ dosya/sosyal.htm](http://www.geocities.com/sosyalforum/dosya/sosyal.htm)).

Aynı web alanında ASF ve İSF oluşumu kucaklayıcı, bürokrasisiz ve komitesiz bir şeffaflık içerici bir biçimde işlemeyi konsensüs yoluyla anlaşmayı esas aldığı belirtilmektedir. Alanda ASF ve İSF Girişiminin, dünyada insan ihtiyaçlarının karşılanmadığı gerçeğinden hareketle, piyasanın en iyisini bileceği ilkesine meydan okuyacağı, İnsanın kârdan önce geldiği bir dünya yaratabilmek için sermaye ve iktidarın çıkarlarına meydan okumak gerektiği vurgulanmaktadır.

İSF toplantı çağrısını yaptığı 2002 yılından itibaren faaliyetlerini göstermekte bunları panel ve çalışma grupları ile sürdürmektedir. İstanbul da bir sosyal forumun kurulmasının geciktiği belirtilmekte ve bunun gerekçeleri de Türkiye'de ki sol siyasetle açıklanmaktadır. Bu bağlamda birinci gerekçe olarak solun milliyetçi olduğu ifade edilmekte, içe kapanık ve dünyada olup bitene karşı ilgisiz olarak suçlanmaktadır. İkinci sebep olarak ta dünyadaki gelişmeler karşısında Türkiye'de devreye giren karamsarlık ifade edilmektedir. Karamsarlık sadece Türkiye'ye bakmaktan geri kalanı görememekten, görünce de anlayamamaktan kaynaklandığı ifade edilmektedir (Şensever 2003:7-10.93).

e) Anti MAI Çalışma Grubu

Uluslararası küreselleşme karşıtı oluşumlardan biri de Anti MAI ve küreselleşme karşıtı çalışma grubudur. Çalışma grubu amacını, “küreselleşme adı altında tüm yer kürede sermayenin, hakimiyetini pekiştirmeye yönelik çalışma ve saldırıları ile kapitalizmin yeni yönelimlerinin izlenmesi, bunlarla ilgili değerlendirme ve saptamalar yapılarak örgütlü yapıların ve toplumun bu doğrultuda bilgilendirilmesi, küreselleşmenin kurumları ile yapılan ya da yapılması planlanan ikili ve çok taraflı anlaşmalar ile Türkiye'de uygulanan sosyo-ekonomik, siyasi ve kültürel politikaların ilişkisinin kurulması, grubun kendisinin ürettiği ya da başkalarının ürettiği bilgilerin değerlendirerek öncelikle kitle örgütlerinden başlamak üzere kamuoyuna iletmek” olarak belirtmiştir Belirtilen çalışma grubunun içinde bir çok sivil toplum örgütü bulunmaktadır.

(<http://antimai.org/gr/ilkeindex.htm>).

Çalışma grubu etkinlik alanlarını:

a) Ülkemiz ve dünyada küreselleşme karşıtı oluşumların, akademik ve bireysel çalışmaların üretimlerini derlemek, bültenlerimiz ve basın açıklamaları yoluyla kamuoyuna ulaşmasını sağlamak,

b) Küreselleşme politikalarının uygulandığı, alanlar, sektörler ve konular üzerinde araştırmalar yapmak, raporlar hazırlamak; çalışmalarını kitap, broşür, bildiri, basın açıklamaları, panel, konferans, seminer, sempozyum vb. etkinliklerle kamuoyuna aktarmak,

c) Ulusal ve uluslar arası küreselleşme karşıtı konferans, sempozyum, panel ve strateji toplantılarına katılarak ulusal ve uluslar arası bilgi, birikim ve deneyimlerin karşılıklı olarak aktarılmasını sağlamak,

d) Ulusal ve uluslar arası eylem ve etkinliklerle ilgili etkin duyuru ve bilgilendirmeyi sağlamak,

e) Grubumuzla benzer faaliyetler içinde olduğu grupça kabul edilen uluslar arası yapılanmalarla düzenli ilişkiler kurmak ve gerek çalışmalarımızın ana teması ve gerekse yapılanma ve çalışma tarzları konularında karşılıklı ve sürekli deney aktarımını sağlamak,

f) Çalışma Grubunu oluşturan kurum temsilcileriyle ve diğer katılımcılarla, 15 günlük periyotlarda olağan bilgilendirme ve strateji belirleme toplantılarını gerçekleştirmek. Grup çalışmalarının sağlıklı yürütülmesi için çalışma kurulları oluşturmak, Çalışma kurullarının görev tanımlarına yönelik çalışmaları yapmak ve çalışma Kurulları çalışmalarının eşgüdümünü sağlamak olarak ifade etmektedir (<http://antimai.org/gr/ilkeindex.htm>).

d) Greenpeace

Küreselleşmeye karşı bir uluslar arası oluşum olma özelliğini Greenpeace örgütü de göstermektedir.1971 yılında kurulduğunu ifade eden oluşum şiddetsizlik, siyasi bağımsızlık ve enternasyonalizm ilkelerine bağlı olduğunu ifade etmekte çevresel tehditleri ortaya çıkarırken ve çözümler bulmak üzere çalışırken Greenpeace'in ne sürekli müttefikleri ne de sürekli düşmanları olduğunu belirtmektedir (http://www.greenpeace.org/turkey_tr/aboutus/)

Uluslararası Greenpeace örgütü, küreselleşmeden doğan tehdit ve fırsatlarla ilgili kaygılar taşıyan bir kuruluş olarak, DTÖ toplantılarını kuşatan şiddeti onaylamadığını belirtmektedir. Greenpeace'e göre çok küçük bir azınlığın kullandığı şiddet, halk hareketlerinin ezici çoğunluğunun neredeyse tüm dünyada kabul edilen gerçek sorunlara (örneğin, küreselleşmenin toplumsal ve çevresel etkilerine, uluslararası ticaretin ve dev şirketlerin düzenlenmesi ve denetlenmesi gereksinimine) yönelik barışçıl ve yapıcı mesajını gizlemektedir. Son olarak, küreselleşmiş bir ekonomide insanlığın geleceğinin tartışılacağı tüm hükümetler arası ve iş dünyasına ait forumlara, saydamlığı ve STK katılımını en iyi hale getirmeleri çağrısında bulunmaktadır (<http://www.greenpeacemed.org/mt/wto/GreeningDoha-Turkish.pdf>)

Sonuç olarak;

Son dönem çalışmalar incelendiğinde küreselleşme konusundaki tartışmaların bu sürecin işleyişi üzerine gerçekleştiği görülmektedir. Çalışmalarda ulus-devletin dönüşümü, ekonomik etkileşimler ön plana çıkmaktadır. Küreselleşmeye karşı eleştirilerinde yoğunlaştığı noktalar bunlardır. Küreselleşme konusundaki görüşler mevcut biçimi ile küreselleşmeyi savunanlar ve tam tersi bir şekilde süreci yeni bir kolonizasyon süreci olarak tanımlayan ve sürece emperyal bir vurguda bulunan görüşler olarak gruplandırılabilir.

Bir çok oluşum mevcut küreselleşmeye alternatif görüşler üretmekte ve karşı eylemler gerçekleştirmektedir. Bu oluşumlar incelendiğinde oluşumların karşı oldukları durumun küreselleşme olgusu değil mevcut küreselleşmenin yönü olduğu görülecektir. Alternatif küreselleşmeci oluşumların yayılmasında ve uluslar arası nitelik kazanmasında internet çok etkili olmuş, gruplar ve tepkiler sanal bir örgütlenme ile biçimlenmiştir.

Küreselleşme karşıtı olarak bir çok yerde tanımlanan ancak kendilerini aşağıdan küreselleşmeci olarak ta ifade eden oluşumlar ortak tepkiler etrafında birleşmiş olma özelliği göstermektedir. Bu oluşumlar kendini oluşturan alt unsurlarda yerellikleri kabul ederek bunları üst bir çatıda örgütlenmiş şeklidir. Yerel unsurların örgütlenmeleri olduğu için genel programların yerini ortak karşı duruşlar almaktadır. Bu anlamda karşı duruşların birlikteliğidir. Birlikteliği oluşturan unsurlar büyük ölçüde sosyalist kaynaktan beslenen oluşumlardır.

Küreselleşme karşıtı oluşumlar olarak görülen oluşumlar mevcut küreselleşmeye karşı olmakla beraber kabul ettikleri değerlerle küreselleşmeyi savunmaktadırlar. Küreselleşme konusunda ne kadar olumlu veya olumsuz yorum yapılsa da temel amaç süreçte etkin bir aktör olma kaygısıdır.

Kaynakça

- BAUMAN, Zygmunt.1999.Küreselleşme,Toplumsal Sonuçları.Çev.Abdullah Yılmaz.Ayrıntı Yayınları.İstanbul
- BRECHER, Jeremy. COSTELLO, Tim.SMITH, Brenda. 2002. Aşağıdan Küreselleşme. Çev: Berna Kurt, Zeynep Kutluata. Aram Toplum Yayınları.İstanbul
- ELLWOOD,Wayne.2002.Küreselleşmeyi Anlama Klavuzu. (Çev:Betül Dilan Genç) İstanbul.Metis Yayınları.
- EROĞLU, Feyzullah. Küreselleşmenin Üç Temel Boyutu ve Direnme Stratejileri, *Türk Yurdu*, cilt 23, sayı 189, Ankara 2003.35-42.
- GREFE, Christina,M., GREFFRATH, H.SCHUMANN, 2003 ATTAC, Küreselleşmeyi Eleştirenler Ne İstiyorlar.(Çev:Ülkü Hastürk). İstanbul. Çitlembik yayınları
- GIDDENS, Anthony.1998.Modernliğin Sonuçları. (Çev:Ersin Kuşdil) İstanbul. Ayrıntı Yayınları
- KOÇDEMİR, Kadir. 1999. Küreselleşme ve Türk Kültürü, *KÖK Araştırmalar*. Cilt 1, sayı 1. Ankara 1999.5-21.
- HARDT, Michael, A. NEGRİ. 2002. İmparatorluk. (Çev:Abdullah Yılmaz).İstanbul. Ayrıntı Yayınları
- PETRAS, James. 2002.Küreselleşme ve Direniş.(Çev:Ali Ekber, Cevdet Aşkın,Çağlar Arın), İstanbul.Adonis reklam ve Yayıncılık

Türkiyat Araştırmaları

- ROBERTSON, Roland. 1999.*Küreselleşme*.(Çev: Ümit Hüsrev Yoksal), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- ŞENSEVER, Levent.2003.Dünya Sosyal Forumu. Aşağıdan Küreselleşme Hareketi Ve Direniş.Metis Yayınları. İstanbul.
- KORAY, Meryem . 2003: <http://www.stratejik.yildiz.edu.tr/giris1.htm>
- WELTON, Neva.Wolf, Linda. Küresel Başkaldırı. Çev:Aydın Ekim SAVRAN. Aykırı Yayınları:İstanbul
- <http://antimai.org/gr/ilkeindex.htm>
- <http://www.geocities.com/sosyalforum/dosya/sosyal.htm>
- <http://www.forumsocialmundial.or.br>
- http://www.greenpeace.org/turkey_tr/aboutus/